

การบริหารจัดการ นโยบายสนับสนุน ศักยภาพด้านพื้นที่ตั้ง และความเชื่อมโยงในระดับภูมิภาคที่ส่งผลต่อการพัฒนา เขตเศรษฐกิจพิเศษ*

Management, Supporting Policy, Location's Potential and Regional Connection that affecting the Special Economic Zone Development

¹ปณต แสงเทียน, ณรงค์ กุลนิตะ และ สุดาวรรณ สมใจ

¹Panot Saengtien, Narong Kulnides and Sudawan Somjai

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Suan Sunandha Rajabhat University, Thailand

¹Corresponding Author. Email: thassanan_kingphut@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ 1) ศึกษาสภาพการบริหารจัดการ นโยบายสนับสนุน ศักยภาพด้านพื้นที่ตั้ง ความเชื่อมโยงในระดับภูมิภาค และการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ 2) ศึกษาอิทธิพลของการบริหารจัดการ นโยบายสนับสนุน ศักยภาพด้านพื้นที่ตั้ง และความเชื่อมโยงในระดับภูมิภาค ที่ส่งผลต่อการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ ใช้การวิจัยแบบผสมผสาน กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนที่มีภูมิลำเนา ในอำเภอเชียงของจังหวัดเชียงราย 300 คน โดยการสุ่มแบบกลุ่ม ตามสัดส่วนของประชาชนใน 7 ตำบลของอำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย เครื่องมือ คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติพรรณนาและแบบจำลองสมการโครงสร้าง การวิจัยเชิงคุณภาพ การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 8 คน คัดเลือกแบบเจาะจง

ผลการวิจัย พบว่า

1) สภาพปัจจุบันมีการกำหนดพื้นที่เพื่อพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ แต่การแบ่งเขตพื้นที่อุตสาหกรรมยังไม่ชัดเจน และหน่วยงานในพื้นที่ยังไม่มีส่วนในการบริหารเขตเศรษฐกิจพิเศษ กลุ่มตัวอย่างมี

ความคิดเห็นว่า การบริหารจัดการ นโยบายสนับสนุน ศักยภาพด้านพื้นที่ตั้ง และความเชื่อมโยงในระดับภูมิภาค มีความสำคัญกับความสำเร็จของการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ

2) การบริหารจัดการ นโยบายสนับสนุน และความเชื่อมโยงในระดับภูมิภาคมีอิทธิพลต่อการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และความเชื่อมโยงระดับภูมิภาคมีอิทธิพลทางตรงสูงสุดต่อการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ ผลการวิจัยครั้งนี้ มีประโยชน์ต่อภาครัฐในการนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ โดยสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ การจัดให้มีระบบขนส่งและขนถ่ายสินค้าที่มีประสิทธิภาพ ใช้ข้อมูลสารสนเทศ และการบริการแบบรวมศูนย์ มีความยืดหยุ่นในการใช้กฎหมาย สิทธิประโยชน์ด้านภาษี อากร สนับสนุนการเพิ่มการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ การสร้างเป็นศูนย์กลางของการท่องเที่ยว และขยายเขตการค้าโดยเฉพาะเขตการค้าชายแดนเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จของการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษในอนาคต

คำสำคัญ: การบริหารจัดการ; ศักยภาพด้านพื้นที่ตั้ง; ความเชื่อมโยงในระดับภูมิภาค; การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ

Abstract

This research article has 2 objectives: 1) To study current stage of the special economic zone development; 2) To examine the influence of management, supporting policy, location's potential and regional connection on the special economic zone development. The research employed a mixed research methodology combining quantitative and qualitative methods. In the quantitative component consisted of 300 of the people who lived in Chiang Khong, Chiang Rai province selected by cluster random sampling from a population in 7 sub-districts. Data were collected using a questionnaire and analyzed with descriptive statistics and a structural equation model. For the qualitative research part, in-depth interviews with 8 key informants were selected via purposive sampling. Data were analyzed using content analysis.

The research findings indicated that:

1) In the current stage, there were areas determine for the special economic zone development but there was not clearly the division of each industry types and there was not the local organization management participation. The respondents perceived management, supporting policy, location's potential and regional connection had important for the success of the special economic zone development

2) Management, supporting policy, and regional connection had an influence on the special economic zone development, with a .01 level of statistical significance. Moreover, the regional connection was found to have the most positive direct influence on the special economic zone development. These finding benefits for the government to special economic zone development. In the public participation and provide efficiency of transportation and cargo system, using data and information and one-stop service. In term of policy flexibility, financial and tax funding and support the investor to increased FDI. Contribute to the center of tourism and expand trading zone especially border trade zone for the special economic zone development successful in the future.

Keywords: Management; Location's Potential; Regional Connection; Special Economic Zone Development

บทนำ

การจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ในปี ค.ศ. 1986 มีการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษจำนวน 176 แห่ง ใน 47 ประเทศ ในปี ค.ศ. 2008 มีเขตเศรษฐกิจพิเศษ 3,500 แห่ง ใน 130 ประเทศ และในปี ค.ศ. 2015 มีเขตเศรษฐกิจพิเศษมากกว่า 4,000 แห่งทั่วโลก นำไปสู่การสร้างงานมากกว่า 68 ล้านตำแหน่ง และมูลค่าการค้ามากกว่า 5 แสนล้านดอลลาร์ (The Economist, 2015) การจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษส่งเสริมการลงทุนโดยตรงจากต่างชาติ (foreign direct investment: FDI) สูงขึ้น เพิ่มการส่งออก การสร้างงานในพื้นที่ กระตุ้นการค้าในระดับนานาชาติ การยกระดับหรือปฏิรูปโครงสร้างอุตสาหกรรมของประเทศ และการเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของแต่ละประเทศ การจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษไม่ได้ประสบความสำเร็จทุกแห่ง และมีเขตเศรษฐกิจพิเศษจำนวนมากที่ล้มเหลว ไม่บรรลุเป้าหมายการจัดตั้ง ความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษนั้นมีหลายปัจจัยที่เกี่ยวข้อง เช่น สถานที่ตั้งและขนาดของตลาด บรรยากาศการลงทุน ระบบโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกทางการค้า ค่าแรงต่ำ และสิ่งจูงใจค่าตอบแทน เป็นต้น สอดคล้องกับ Tao, Yuan and Li (2016) สรุปรูปแบบความสำเร็จของการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษของประเทศจีน ประกอบด้วย สภาพแวดล้อมของเขตเศรษฐกิจพิเศษที่พร้อมจะเปิดรับนโยบาย โครงสร้างพื้นฐานที่มีคุณภาพพร้อมใช้ สภาพแวดล้อมทางการเงินที่เพียงพอ ประสิทธิภาพการบริหารของรัฐบาลท้องถิ่น และพื้นที่ที่ตั้งเชิงภูมิศาสตร์ที่ได้เปรียบ

ประเทศไทยมีการพัฒนาพื้นที่เขตการค้าและการลงทุนเพื่อเป็นประตูรองรับการเชื่อมโยงภูมิภาค โดยคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจชายแดนจังหวัดตาก เมื่อวันที่ 19 ตุลาคม 2547 ต่อมา ในปี พ.ศ. 2556 รัฐบาลมีนโยบายจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ เพื่อส่งเสริมการค้าและการลงทุนของประเทศ โดยใช้ประโยชน์จากความเชื่อมโยงด้านคมนาคมขนส่งของภูมิภาค การค้าชายแดนระหว่างประเทศไทยกับเพื่อนบ้าน การปรับปรุงโครงข่ายระบบถนน พัฒนาระบบการเชื่อมโยงข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ จุดเดียว และสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกทางการค้า การขนส่งสินค้าข้ามแดนอย่างต่อเนื่อง และสนับสนุนการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีระบบที่มีประสิทธิภาพ โปร่งใส (Secretariat of the House of Representatives, 2014) การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ กระตุ้นเศรษฐกิจเพิ่มปริมาณและมูลค่าการค้าแนวชายแดน รายได้จากการท่องเที่ยว รายได้จากการเก็บภาษีศุลกากร ภาษีเงินได้ ภาษียานพาหนะรวมถึงค่าธรรมเนียมต่างๆ และคุณภาพชีวิตของประชาชนดีขึ้น (Hansuebsai, 2013)

ทิศทางการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษของประเทศไทยชัดเจนมากขึ้น เมื่อมีประกาศคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ฉบับที่ 1/2558 ลงวันที่ 19 มกราคม พ.ศ. 2558 เรื่อง กำหนดพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ โดยกำหนดให้ 1) อ.แม่สอด อ.พบพระ และ อ.แม่ระมาด เป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตาก 2) อำเภอเมืองมุกดาหาร อำเภอหว้านใหญ่ และ อำเภอดอนตาลเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษมุกดาหาร 3) อำเภออรัญประเทศ และ อำเภอวัฒนานคร เป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว

4) อำเภอสะเดาเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสงขลา และ 5) อำเภอคลองใหญ่เป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตราด โดยมีเป้าหมายการพัฒนาคือการเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน เพิ่มการจ้างงาน และสร้างความเป็นอยู่ที่ดีให้ประชาชน

ต่อมามีประกาศคณะกรรมการนโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษ ที่ 2/2558 ลงวันที่ 24 เมษายน 2558 เรื่องกำหนดพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ระยะที่ 2 ในพื้นที่จังหวัดหนองคาย นครราชสีมา เชียงราย นครพนม และกาญจนบุรี โดยเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดเชียงราย ประกอบด้วย 3 อำเภอ 21 ตำบล ได้แก่ อำเภอเชียงของ 7 ตำบล (ตำบลศรี้ง ตำบลบุญเรือง ตำบลริมโขง ตำบลศรีดอนชัย ตำบลสถาน ตำบลห้วยซ้อ และตำบลเวียง) อำเภอเชียงแสน 6 ตำบล (ตำบลบ้านแซว ตำบลป่าสัก ตำบลแม่เงิน ตำบลโยนก ตำบลเวียง และตำบลศรีดอนมูล) และอำเภอแม่สาย 8 ตำบล (ตำบลแม่สาย ตำบลเกาะช้าง ตำบลบ้านด้าย ตำบลโป่งงาม ตำบลบ้านผา ตำบลศรีชุมเมือง ตำบลห้วยไคร้ และตำบลเวียงพางคำ) (The Office of the Board of Investment, 2015) การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษทั้ง 2 ระยะยังไม่มีข้อสรุปที่ชัดเจน เกี่ยวกับความสำเร็จหรือผลลัพธ์ของการพัฒนา เนื่องจากยังอยู่ในช่วงระยะเวลาดำเนินการ มีหลายหน่วยงาน และหลายปัจจัยที่เข้ามาเกี่ยวข้อง (Secretary, Special Economic Development Zone Policy Committee, NESDB. 2017)

จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า มีหลายปัจจัยที่ส่งผลกับการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษของต่างประเทศ ผู้วิจัยสังเคราะห์ และบูรณาการปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษของประเทศไทยที่นำมาศึกษา ประกอบด้วยปัจจัยการบริหารจัดการ นโยบายสนับสนุน ศักยภาพด้านพื้นที่ตั้ง และความเชื่อมโยงในระดับภูมิภาค การศึกษาครั้งนี้จะทำให้รับรู้อิทธิพลทั้งทางตรง และทางอ้อมของปัจจัยที่ศึกษา ข้อมูลที่ได้เป็นองค์ความรู้ที่จะทำให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และผู้บริหารภาครัฐสามารถนำไปใช้สนับสนุนการตัดสินใจเชิงนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษในพื้นที่อื่นๆ ให้ประสบความสำเร็จในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพของการบริหารจัดการ นโยบายสนับสนุน ศักยภาพด้านพื้นที่ตั้ง ความเชื่อมโยงในระดับภูมิภาค และการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของการบริหารจัดการ นโยบายสนับสนุน ศักยภาพด้านพื้นที่ตั้ง ความเชื่อมโยงในระดับภูมิภาค ที่ส่งผลต่อการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ

1. การวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรการวิจัย คือ ประชาชนที่มีภูมิลำเนา หรือสำมะโนประชากรในอำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย ที่มีอายุระหว่าง 18-65 ปี จำนวน 35,751 คน (Chiang Rai Provincial Statistical Office, 2014) และกลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนที่มีภูมิลำเนา หรือสำมะโนประชากรในอำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย อายุระหว่าง 18-65 ปี ที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ ขนาดกลุ่มตัวอย่างใช้เกณฑ์ 20 เท่าของตัวแปรสังเกต การศึกษาครั้งนี้มีตัวแปรสังเกต 15 ตัว กลุ่มตัวอย่างจำนวน 300 คน การได้มาของกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มแบบกลุ่มตามสัดส่วนของประชากรใน 7 ตำบล อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย จำนวนประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างผู้เชี่ยวชาญ

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ (1) ข้าราชการบริหารระดับสูง (2) ผู้ประกอบการในเขตเศรษฐกิจพิเศษ และ (3) ผู้นำชุมชนอำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย

กลุ่มตัวอย่างผู้เชี่ยวชาญ คือ (1) ข้าราชการระดับสูงในอำเภอเชียงของจำนวน 2 คน (2) ผู้ประกอบการในอำเภอเชียงของจำนวน 3 คน และ (3) ผู้นำชุมชนอำเภอเชียงของจำนวน 3 คนที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ รวม 8 คน ได้จากการสุ่มแบบเจาะจงตามวัตถุประสงค์การวิจัย

เครื่องมือ คือแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ที่ผ่านการตรวจสอบความสอดคล้องเชิงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน มีค่า IOC ของแบบสัมภาษณ์ เท่ากับ 0.80-1.00

เก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญเป็นรายบุคคล

การวิเคราะห์ข้อมูล กระทำโดยการวิเคราะห์ จัดหมวดหมู่ของความคิดเห็น จัดประเด็นหลัก และประเด็นรองเพื่อนำมาสนับสนุนผลการวิจัยเชิงปริมาณ

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างในแต่ละตำบล อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย

ตำบล	จำนวนประชากร (คน)	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (คน)
เวียง	7,180	60
สถาน	5,378	45
ศรี	3,815	32
บุญเรือง	3,762	32
ห้วยซ้อ	7,024	59
ศรีดอนชัย	5,022	42
ริมโขง	3,570	30
รวม	35,751	300

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการตรวจสอบคุณภาพ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับปัจจัยการบริหารจัดการ นโยบายสนับสนุน ศักยภาพด้านพื้นที่ตั้ง ความเชื่อมโยงในระดับภูมิภาค และการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ จำนวน 75 ข้อ ลักษณะประมาณค่า 5 ระดับ ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่านตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา และความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ ค่า IOC ของข้อคำถามทั้ง 75 ข้อ เท่ากับ .80-1.00 หลังจากนั้นนำแบบสอบถาม ไปทดลองใช้กับประชาชน อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงรายที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ราย หาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบราค ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับก่อนนำไปใช้เท่ากับ 0.902

การเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยประสานผู้เกี่ยวข้องในอำเภอเชียงของ ซึ่งแจ้งวัตถุประสงค์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการจัดเก็บข้อมูลกับประชาชนในแต่ละตำบลของอำเภอเชียงของ ตามจำนวนที่กำหนดไว้ หลังจากนั้นจัดส่งแบบสอบถาม และนัดหมายรับแบบสอบถามกลับ ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามทุกฉบับ พบว่ามีความสมบูรณ์ 300 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่าง สิงหาคม-ธันวาคม พ.ศ. 2560

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา และแบบจำลองสมการเชิงโครงสร้าง เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงกับตัวแปรสังเกต และความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามด้วยโปรแกรม LISREL

ผลการวิจัย

1. สภาพของการบริหารจัดการ นโยบายสนับสนุน ศักยภาพด้านพื้นที่ตั้ง ความเชื่อมโยงในระดับภูมิภาค และการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ

ผลการวิจัย พบว่า จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ 8 ท่านสามารถสรุปได้ 2 ประเด็นหลัก ดังนี้

1) สภาพการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษเชิงของ มีนโยบายและกำหนดพื้นที่การจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ แต่ยังไม่มีการพัฒนาพื้นที่ การจัดพื้นที่อุตสาหกรรมแต่ละประเภท รวมทั้งยังไม่มี การสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานของเขตเศรษฐกิจพิเศษ

2) หน่วยงานในพื้นที่ยังไม่มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ และประชาชนยังไม่มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษอย่างเป็นรูปธรรม

2. อิทธิพลของการบริหารจัดการ นโยบายสนับสนุน ศักยภาพด้านพื้นที่ตั้ง ความเชื่อมโยงในระดับภูมิภาค ที่ส่งผลต่อการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ

2.1 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝง

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝง โดยใช้ค่าสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน พบว่า ตัวแปรแฝงที่ส่งผลกับการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษทุกคู่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .298-.811 โดยคู่ที่มีความสัมพันธ์กันมากที่สุด คือ ศักยภาพด้านพื้นที่ตั้ง กับการบริหารจัดการ มีค่าความสัมพันธ์ระดับมากเท่ากับ .811 รองลงมาคือ นโยบายสนับสนุน กับการศักยภาพด้านพื้นที่ตั้ง มีค่าความสัมพันธ์เท่ากับ .753 คู่ที่มีความสัมพันธ์กันน้อยที่สุด คือ ความเชื่อมโยงในระดับภูมิภาค กับนโยบายสนับสนุน ค่าเท่ากับ .298 ตามตาราง 2

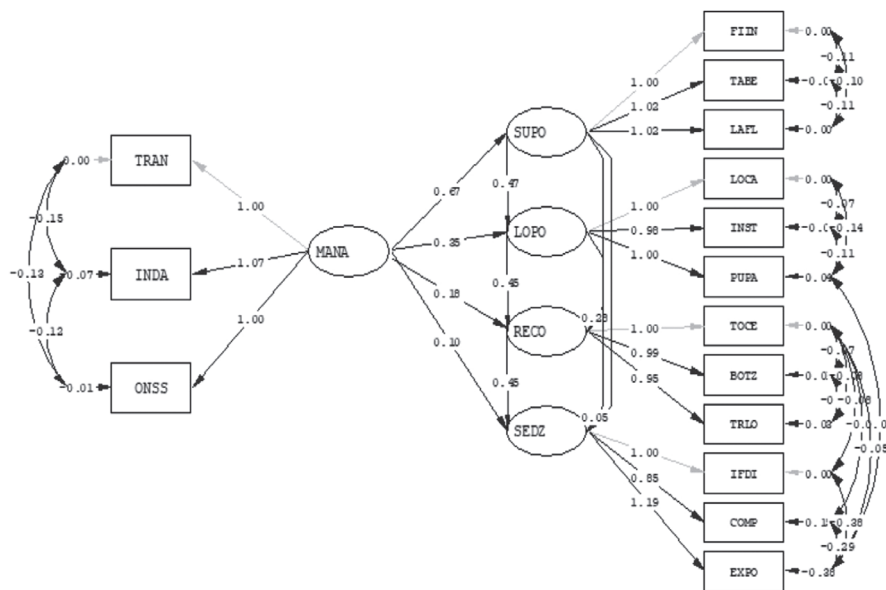
ตารางที่ 2 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันของตัวแปรแฝงที่ส่งผลต่อการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ

	MANA	SUPO	LOPO	RECO	SEDZ
การบริหารจัดการ (MANA)	1.000				
นโยบายสนับสนุน (SUPO)	.726**	1.000			
ศักยภาพด้านพื้นที่ตั้ง (LOPO)	.811**	.752**	1.000		
ความเชื่อมโยงในระดับภูมิภาค (RECO)	.340**	.298**	.432**	1.000	
การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ (SEDZ)	.334**	.318**	.399**	.529**	1.000

** $p < .01$

2.2 การเปรียบเทียบแบบจำลองตามสมมติฐานและแบบจำลองทางเลือก

การปรับโมเดลสมการเชิงโครงสร้างตามสมมติฐาน เพื่อให้มีความสอดคล้องตามข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยปรับทีละพารามิเตอร์ ให้ค่าความคลาดเคลื่อนสัมพันธ์กันได้ จนกระทั่งค่าดัชนีความกลมกลืนมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ จึงได้แบบจำลองทางเลือก โดยมีค่าสถิติที่คำนวณได้ คือ ค่า Chi-square = 112.98, df = 67, p-value = 0.060, GFI = 0.96, AGFI = 0.92, RMR = 0.015, RMSEA = 0.046, CFI = 1.00 และ CN = 264.27 โมเดลแบบจำลองสมการเชิงโครงสร้างมีความเหมาะสม กลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ แบบจำลองทางเลือก เสนอตามภาพ 2 และผลการเปรียบเทียบแบบจำลองตามสมมติฐานการวิจัยและแบบจำลองทางเลือกตามตาราง 3

ภาพ 2 แบบจำลองโครงสร้างความสัมพันธ์แบบทางเลือก

ตาราง 3 ผลการเปรียบเทียบแบบจำลองตามสมมติฐานการวิจัยกับแบบจำลองทางเลือก

รายการ	ค่าสถิติ	แบบจำลองตามสมมติฐาน	แบบจำลองทางเลือก
1. Chi-square	*ต่ำใกล้ 0	1,293.03	112.98
	*เท่ากับ df	85	67
Relative Chi-square	ผลหารด้วย df < 2	15.212	1.686
2. GFI	> .90	0.65	0.96
3. AGFI	> .90	0.52	0.92
4. RMR	เข้าใกล้ 0	0.011	0.015
5. RMSEA	< .05	0.208	0.046
6. CFI	*0-1	0.92	1.00
7. CN	> 200	32.63	264.27

2.3 ผลการวิเคราะห์เส้นทางอิทธิพลจากแบบจำลองโครงสร้าง ที่เป็นแบบจำลองทางเลือก อธิบายเส้นทางความสัมพันธ์จากสมการพหุคูณ

ผลการวิเคราะห์เส้นทางอิทธิพลจากแบบจำลองโครงสร้าง ที่เป็นแบบจำลองทางเลือก มีความเหมาะสมเพียงพอที่จะเป็นแบบจำลองความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารจัดการ นโยบายสนับสนุน ศักยภาพ ด้านพื้นที่ตั้ง และความเชื่อมโยงในระดับภูมิภาคที่ส่งผลต่อการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ ตามตาราง 4

ตาราง 4 ผลวิเคราะห์อิทธิพลรวม อิทธิพลทางตรง และอิทธิพลทางอ้อมของแบบจำลองทางเลือก

ตัวแปรตาม	ความสัมพันธ์	ตัวแปรอิสระ				R ²
		MANA	SUPO	LOPO	RECO	
SUPO	DE	0.67**	-	-	-	0.45
	IE	-	-	-	-	
	TE	0.67**	-	-	-	
LOPO	DE	0.32**	0.51**	-	-	0.56
	IE	0.34**	-	-	-	
	TE	0.66**	0.51**	-	-	
RECO	DE	0.22**	0.28**	0.52**	-	0.66
	IE	0.34**	0.27**	-	-	
	TE	0.73**	0.55**	0.52**	-	

ตาราง 4 (ต่อ)

ตัวแปรตาม	ความสัมพันธ์	ตัวแปรอิสระ				R ²
		MANA	SUPO	LOPO	RECO	
SEDZ	DE	0.10**	0.12**	0.05	0.37**	0.35
	IE	0.42**	0.24**	0.19**	-	
	TE	0.78**	0.36**	0.19**	0.37**	
Chi-Square=112.98, df=67, GFI=0.96, AGFI=0.92, RMR=0.015, RMSEA=0.046, CFI=1.00, CN=264.27						

2.4 ผลการทดสอบสมมติฐาน

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า การบริหารจัดการมีอิทธิพลต่อการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษทางบกมีสัมประสิทธิ์เส้นทางเท่ากับ .10 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นโยบายสนับสนุนมีอิทธิพลต่อการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษทางบกมีสัมประสิทธิ์เส้นทางเท่ากับ .12 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และความเชื่อมโยงระดับภูมิภาค มีอิทธิพลต่อการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษทางบก มีสัมประสิทธิ์เส้นทางเท่ากับ .37 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และศักยภาพด้านพื้นที่ตั้งไม่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ จึงไม่สนับสนุนสมมติฐานที่กำหนดไว้ ตามตาราง 5

ตาราง 5 ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานการวิจัย	สัมประสิทธิ์เส้นทาง	t statistic	ผลลัพธ์
1. การบริหารจัดการ มีอิทธิพลต่อการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ (MANA --> SEDZ)	0.10*	3.23	สนับสนุนสมมติฐาน
2. นโยบายสนับสนุน มีอิทธิพลต่อการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ (SUPO --> SEDZ)	0.12*	3.69	สนับสนุนสมมติฐาน
3. ศักยภาพด้านพื้นที่ตั้ง มีอิทธิพลต่อการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ (LOPO --> SEDZ)	0.05	1.13	ไม่สนับสนุนสมมติฐาน
4. ความเชื่อมโยงระดับภูมิภาค มีอิทธิพลต่อการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ (RECO--> SEDZ)	0.37*	7.26	สนับสนุนสมมติฐาน

** $p < .01$

อภิปรายผลการวิจัย

1. การบริหารจัดการ นโยบายสนับสนุน ศักยภาพด้านพื้นที่ตั้ง และความเชื่อมโยงในระดับภูมิภาคที่ส่งผลต่อการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ พบว่า

ความเชื่อมโยงในระดับภูมิภาคมีอิทธิพลต่อการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษในทิศทางเดียวกันมากที่สุด อภิปรายได้ว่า พื้นที่ที่จะถูกพัฒนาเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ จะเป็นพื้นที่ใกล้เคียงกับพื้นที่ชายแดนที่มีการค้าขายระหว่างภูมิภาคมาก่อน เช่น เขตเศรษฐกิจพิเศษในบริเวณลุ่มน้ำโขง ที่เป็นประโยชน์ ก่อให้เกิดความได้เปรียบจากการค้าขายแดน และสนับสนุนมูลค่าการค้าขายแดนสูงขึ้น (Asian Development Bank, 2016) การจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษของประเทศอินโดนีเซียบริเวณชายแดนส่งผลให้ชุมชนเป็นที่รู้จักและมีจำนวนนักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวมากขึ้น (Rustidja et al, 2017) การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษที่มีการจัดตั้งอำนวยความสะดวก เช่น สนามบิน โรงแรม ทำให้นักท่องเที่ยวของประเทศเพื่อนบ้านเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวมากขึ้นเช่นกัน (Abrahamian and Melvin, 2015) เขตเศรษฐกิจพิเศษที่มีการจัดเตรียมระบบขนส่งที่มีประสิทธิภาพ ช่วยในการเดินทาง การขนส่งและการขนถ่ายสินค้าไปยังประเทศเพื่อบ้านสะดวก และมีต้นทุนต่ำ

2. นโยบายสนับสนุน มีอิทธิพลต่อการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ อภิปรายได้ว่า ประเทศในภูมิภาคอาเซียนมีการจัดตั้ง และพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษขึ้นเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้มีการแข่งขันด้านนโยบายสนับสนุน เช่น ด้านการเงินและการลงทุนที่มีการจัดหาแหล่งเงินสนับสนุนอัตราดอกเบี้ยต่ำ การให้สิทธิประโยชน์ด้านภาษี อากาศ รวมทั้งความยืดหยุ่นในการใช้กฎหมายเพื่อสร้างแรงจูงใจกับนักลงทุนต่างชาติให้เข้ามาลงทุนที่เขตเศรษฐกิจพิเศษของประเทศตนเอง สอดคล้องกับ Tangyongtrakul (2013) ระบุเขตเศรษฐกิจพิเศษเมืองลารีโต รัฐเท็กซัส เป็นเขตเศรษฐกิจที่ประสบความสำเร็จ เนื่องจากรัฐบาลกลางมีมาตรการจูงใจ เช่น การงดเว้นภาษีการจำกัดปริมาณนำเข้า และสิทธิพิเศษแก่ผู้ประกอบการแต่ละรายโดยไม่มีข้อจำกัดเรื่องที่ตั้งของโรงงาน สอดคล้องกับ Republic of Botswana (2010) ระบุมาตรการสร้างแรงจูงใจกับนักลงทุนในเขตเศรษฐกิจพิเศษ เช่น การลดหย่อนหรือยกเว้นภาษีนิติบุคคล ปลอดภาษีในการนำเข้าวัตถุดิบ ยกเว้นภาษีจากอัตราแลกเปลี่ยน ยกเว้นภาษีส่งออก เป็นต้น เป็นปัจจัยสำคัญในการตัดสินใจของนักลงทุน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Lan and Viet (2018) พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจลงทุนในเขตเศรษฐกิจพิเศษเวียดนามของนักลงทุน ประกอบด้วย ต้นทุนในการแข่งขัน ค่าตอบแทนองค์การในท้องถิ่น และ ทำเลที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ของเขตเศรษฐกิจพิเศษ

3. การบริหารจัดการมีอิทธิพลต่อการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ อภิปรายได้ว่า เขตเศรษฐกิจพิเศษมีการลงทุนจากต่างชาติเป็นหลัก การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ มีข้อมูล และโปร่งใสจะช่วยลดขั้นตอน ค่าใช้จ่าย และเป็นที่ยอมรับของผู้เกี่ยวข้องและนักลงทุน สอดคล้องกับ Asian Development Bank (2016) ระบุว่า การหลีกเลี่ยงหรือลดขั้นตอนการปฏิบัติงานตามปกติ เป็นสิ่งจำเป็นในการให้บริการกับผู้ลงทุน Strategic and Security Research Studies Division (2015) ระบุปัจจัยความสำเร็จของการ

บริหารเขตเศรษฐกิจพิเศษ ประการหนึ่ง คือ การนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการให้บริการอย่างเต็มรูปแบบ และให้การบริการโปร่งใส ลดการทุจริต และคอร์รัปชัน และ Oxfam (2017) ระบุการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษในพื้นที่เอเชีย ตะวันออกเฉียงใต้ ไม่บรรลุตามเป้าหมายจากความไม่โปร่งใสในการกำกับการดูแลของภาครัฐ และ Zeng (2010) ระบุว่า ความโปร่งใสในการบริหารจัดการทำให้เกิดการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษมีประสิทธิภาพมากขึ้น

4. ศักยภาพด้านพื้นไม่ส่งผลกับการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ อภิปรายได้ว่า การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษของไทยพัฒนาในพื้นที่ชายแดนที่มีการค้าขาย การติดต่อระหว่างชายแดนมานาน มีระบบโครงสร้างพื้นฐานที่ใช้ร่วมกับชุมชน ประชาชนในพื้นที่จึงไม่รับรู้ว่ามีสิ่งเหล่านี้ส่งผลกับการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ หรือไม่มีส่วนร่วมในการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ ไม่สอดคล้องกับ Pakdeenurit and Suthikarnnarunai (2014) ศึกษา พบว่าความได้เปรียบด้านพื้นที่ตั้งเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จของการบริหารเขตเศรษฐกิจพิเศษ ไม่สอดคล้องกับ Lan and Viet (2018) ศึกษา พบว่า ท่าเลที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ของเขตเศรษฐกิจพิเศษเป็นปัจจัยที่ส่งผลกับการตัดสินใจลงทุน นอกเหนือจากทำเลที่ตั้งแล้ว Makabenta (2002) ศึกษาพบว่า การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานโดยการปรับปรุงทางหลวงและท่าเรือ นำไปสู่การตัดสินใจเลือกลงทุนจากต่างประเทศสูงที่สุด เนื่องจากทั้งสองปัจจัยเพิ่มความน่าสนใจในการลงทุนจากต่างชาติและระบบโครงสร้างพื้นฐานมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับการลงทุน การส่งออก และการจ้างงานในเขตเศรษฐกิจพิเศษ International Institute for Trade and Development (ITD) (2014) ระบุผลกระทบเชิงลบที่เกิดจากการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษลดความรุนแรงเมื่อมีการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนนโยบายและปฏิบัติ

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า การบริหารจัดการ นโยบายสนับสนุน และศักยภาพด้านพื้นที่ตั้งมีอิทธิพลกับการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1) หน่วยงานภาครัฐ และหน่วยงานภาคเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีส่วนในการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษนำผลการวิจัยไปใช้โดยการส่งเสริมศักยภาพหน่วยงานในพื้นที่ให้มีส่วนร่วมในการบริหารเขตเศรษฐกิจพิเศษมากขึ้น

2) การส่งเสริมสถาบันทางการเงินให้เข้ามาช่วยสนับสนุนทางการเงินกับนักลงทุน รวมทั้งดูแลสิทธิประโยชน์ ภาษีอากรให้กับนักลงทุนที่เข้ามาลงทุนในเขตเศรษฐกิจพิเศษ เพื่อสร้างแรงจูงใจการลงทุนพัฒนาและสนับสนุนความเชื่อมโยงในระดับภูมิภาค และประเทศเพื่อนบ้านโดยการขยายเขตการค้าชายแดน การจัดตั้งศูนย์กลางการท่องเที่ยว และการอำนวยความสะดวกด้านการคมนาคม สนับสนุนการติดต่อ

สื่อสาร และด้านการค้าแนวชายแดนกับประชาชนที่อยู่อาศัยแนวชายแดนและ ประเทศเพื่อนบ้าน สนับสนุนให้มีสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น การมีข้อมูลข่าวสาร การขนส่งที่เพียงพอและทันสมัย การผลิตสินค้าที่มีคุณภาพ และมีการออกผลิตภัณฑ์ใหม่เพื่อกระตุ้นการท่องเที่ยวในเขตการค้าชายแดน และในเขตเศรษฐกิจพิเศษ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ศึกษาเปรียบเทียบการบริหารจัดการเขตเศรษฐกิจพิเศษแต่ละแห่งของประเทศไทย
- 2) ศึกษาเปรียบเทียบนโยบายสนับสนุนการลงทุนในเขตเศรษฐกิจพิเศษประเทศไทยและในประเทศภูมิภาค
- 3) ศึกษาองค์ประกอบที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาเขตการค้าชายแดน

References

- Abrahamian, A., & Melvin, C. (2015). North Korea's Special Economic Zones: Plans vs. Progress. *A 38 North Special Report*, 23 (November).
- Asian Development Bank. (2016). *The Role of Special Economic Zones in Improving the Effectiveness of GMS Economic Corridors*. Philippines: Asian Development Bank.
- Chiang Rai Provincial Statistical Office. (2014). *A number of populations separated by age Chiang Khong District Chiang Rai province*. Retrieved May 14, 2018, from http://chiangrai.old.nso.go.th/nso/project/search/result_by_department.jsp.
- Hansuebsai, C. (2013). Stories from Senator Special Economic Zone "Mae Sot". *Substance Senate*, February 2013.
- International Institute for Trade and Development (ITD). (2014). *Guidelines and measures for the development of special economic zones in the vertical area Thai border*. Bangkok: International Institute for Trade and Development.
- Lan, L.T., & Viet, N. D. (2018). Factors Affect Investment Decisions of Enterprises into Vietnam's Economic Zones. *Journal of Global Economics*, 6(1), 1-6.
- Makabenta, M. P. (2002). FDI Location and Special Economic Zones in the Philippines. *Review of Urban & Regional Development Studies*, 14(1), 59-77.

- OXFAM. (2017). Responsible Investment in Myanmar Lessons from experiences of SEZs Developments. *OXFAM Discussion Paper*, January.
- Pakdeenurit, P., & Suthikarnnarunai, N. (2014). *Key Success Factor of Special Economic Zone for Thailand*. Proceeding of the International Multi Conference of Engineers and Computer Scientists, IMECS, II, March 12-14, 2014, Hong Kong.
- Republic of Botswana. (2010). *Special Economic Zone Policy for Botswana*. Botswana: Ministry of Trade and Industry.
- Rustidja, E. S., Purnamawati, A., & Setiawati, R. (2017). Investment Promotion for Economic Development of Special Economic Zone: Study of Sez Mandalika and Bitung in Indonesia. *European Journal of Economics and Business Studies*, 3(2), 138-147.
- Secretariat of the House of Representatives. (2014). *Summary of economic reform issues in Thailand*. Bangkok: Office of Secretariat of the House of Representatives
- Secretary, Special Economic Development Zone Policy Committee, NESDB (2017). *Progress Report Special Economic Development Zone Development* (April 2017). Retrieved April 21, 2017, from http://www.nesdb.go.th/ewt_dl_link.php?nid=6612
- Strategic and Security Research Studies Division. (2015). *factors of success – failure Special economic development*. Document analysis of the situation, *Strategy, and Security*, 17(58).
- Tao, Y., Yuan, Y., & Li, M. (2016). Chinese Special Economic Zones: Lessons for Africa. *Africa Economic brief*, 7(6).
- The Economist. (2015). *Special Economic Zones: Not So Special*. April 3. Fact sheet.
- The Office of the Board of Investment. (2015). A Guide to investment in the special economic zones. Bangkok: The Board of Investment Vietnam's Economic Zones. *Journal of Global Economics*, 6(1), 1-6.
- Zeng, D. Z. (2010). Chinese Special Economic Zones: Lessons for Africa. *Africa Economic Brief*, 7(6), 1-15.